

Äänekosken kaupunki

vanhusneuvosto

29.8.2023

Keski-Suomen hyvinvointialueen lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjauksista

1. Lausunnon antaja

Äänekosken kaupungin vanhusneuvosto kokouksessaan 29.8.2023

2. Huomioiko sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset lausunnon antajan näkökulman ja tarpeet riittävällä tavalla?

Yleisesti ottaen vanhusneuvosto toteaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisen linjaukset eivät riittävästi huomioi ikääntyneiden tarpeita monipuolisiin palveluihin.

Joiltain osin kyseenalaistetaan myös ikääntyneiden tasa-arvoinen kohtelu asuinpaikasta ja puutteellisista digitaidoista johtuen.

Yleisesti voidaan siis todeta, että asiakirjassa esitetyt linjaukset eivät huomioi riittävästi ikääntyneiden lisääntyviä ja monipuolistuvia palvelutarpeita.

3. Tulisiko jotakin linjata lausunnon antajan näkökulmasta selkeämmin ja mihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota?

Ikääntyneiden näkökulmasta kaksi isointa selkeyttämisen tarpeessa olevaa linjausta koskee ympärivuorokautisen palveluasumisen keventämistä ja digitaalisten palvelujen lisäämistä. Molempien kohtien linjauksiin vanhusneuvosto esittää tarkentamista ikääntyneisiin liittyen.

4. Millaisia myönteisiä vaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjauksilla lausunnon antajan näkökulmasta voi olla?

Vanhusneuvosto pitää erinomaisena, että hyvinvointialue järjestää ikääntyneiden päivätoiminnan varhaisen tuen palvelun eritasoisena palvelutarpeen mukaan. Tällä mielestämme voidaan tukea ikääntyneiden toimintakykyä ja siten myös kotona asumista.

Vanhusneuvoston jäsenten saamista palautteista valtaosa liittyy hoitoon pääsyyn. Vanhusneuvosto pitää hyvänä, että hyvinvointialueella otettaisiin käyttöön ns. Äänekosken malli laaja-alaisen sote-keskuksen vastaanotto toiminnassa. Tästä on hyviä kokemuksia ja hyviä palautteita Äänekoskelta.

Myös yhtenevät toimintamallit osastohoidon kotiutuksessa ja eri osastojen toiminnan profiloitumisessa alueittain nähdään positiivisena. Vanhusneuvosto esittää, että saattohoitoa voitaisiin antaa myös kotona.

Kotisairaala toimintaa tulisi laajentaa koko hyvinvointialueelle.

5. Millaisia kielteisiä vaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjauksilla lausunnon antajan näkökulmasta voi olla?

Linjauksissa on riski, että eriarvoisuus ikääntyneiden keskuudessa lisääntyy ja osa ikääntyneistä saattaa syrjäytyä palveluista digitalisoinnin vuoksi. Riski täytyy tunnistaa ja tehdä kovasti työtä sen välttämiseksi.

Kotona asumisessa tulisi olla vaihtoehtoja, ettei ikääntyneitä suljeta omaan kotiinsa. Erityisesti yli 85-vuotiaiden määrän lisääntyminen on haaste, johon tarvitaan monenlaisia asumismuotoja.

6. Jos haluat kommentoida jotain yksittäistä linjaesitystä ja sen vaikutuksia lausunnon antajan näkökulmasta, teethän sen tähän.

Digitaaliset palvelut ovat laadukas ja houkutteleva, saavutettava sekä ensisijainen palvelukanava mahdollisimman monelle.

- Vanhusneuvosto haluaa tuoda esille, että digitaalisten palvelujen määrän lisääminen ei saa asettaa ikääntyneitä eriarvoiseen asemaan palvelujen käytön suhteen. Jokaisella tulisi kuitenkin olla mahdollisuus digitaalisiin palveluihin.
- Se edellyttää, että on riittävä osaaminen ja laitteet sekä helppokäyttöiset ohjelmat. Jos vaan tuotetaan enenevästi palveluja digitaalisesti, on vaara, että osa ikääntyneistä putoaa palveluista.
- Digitaaliset palvelut eivät saa aiheuttaa eriarvoisuutta.

Digitaaliset palvelut otetaan systemaattisesti käyttöön kaikissa palvelukokonaisuuksissa.

- Vanhusneuvosto haluaa muistuttaa, että ikääntyneet tarvitsevat paljon ohjausta, koulutusta ja tukea.
- Digipalveluiden käyttäjiä pitäisi tavoitella lisää eikä niinkään lisätä palveluvalikoimaa!
- Keinoja tulisi etsiä palvelujen käyttöönoton kynnyksen madaltamiseksi.
- On varmistettava digitaalisia palveluita tarjottaessa käyttäjän digitaidot ja käytössä olevat välineet.

Ohjausta ja neuvontaa (sekä palveluita) on saatavilla tarvittaessa myös muiden kuin digitaalisten kanavien kautta.

- Vanhusneuvosto edellyttää, että toistaiseksi ikääntyneillä on aina oltava rinnalla myös toinen vaihtoehto.

Asukkaiden on löydettävä helposti ja esteettömästi tiedot sähköisesti siitä, mistä ja miten palveluita saa, kun niitä tarvitsee. On syytä edistää asukkaiden mahdollisuuksia hyödyntää digitaalisia palveluita.

- Vanhusneuvosto haluaa muistuttaa, että tietoa pitää saada vielä toistaiseksi myös paperisena. Hyvä käytäntö on esimerkiksi ikääntyneiden huolipuhelin!

Kevennetään palvelurakennetta esimerkiksi lisäämällä perhehoitoa...Ympäri vuorokautista palveluasumista kevennetään 7-prosenttiin.

- Vanhusneuvoston jäsenille tulee palautetta siitä, että ympärivuorokautiseen hoitoon/palveluasumiseen ei pääse ja kovin huonokuntoiset omaishoitajat yrittävät selviytyä läheisensä hoidosta.
- Äänekosken vanhusneuvosto esittää, että omaishoitajien jaksamisen tukemiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Omaishoitajan huomioiminen (jälkihoito) on tärkeää omaishoitosuhteen päättymisen jälkeen.

Mahdollistetaan kotona asuminen vähintään 93 %:lle hyvinvointialueen yli 75-vuotiaasta väestöstä.

- Vanhusneuvoston mielestä tämän tavoitteen toteutuminen edellyttää, että hyvinvointialueella on riittävän ajoissa huomioitu ikääntyneen terveyteen, hyvinvointiin, toimintakykyyn, asumiseen jne. liittyvät mahdolliset rajoitteet ja niihin puututaan ajoissa.
- Kotona asuville ikääntyneille saattaa olla mahdotonta asua kotonaan esimerkiksi talviaikaan, kun tarvitaan apua lumitöihin, puulämmitykseen jne. Nykyisin apua annetaan pelkästään siivoukseen.

7. Muuta palautetta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen linjaukset ja tulevaisuuden tavoitteet ovat johdonmukaiset ja niissä on otettu saatavuus, saavutettavuus ja yhdenvertaisuus huomioon. Keskeiset asiat on hyvin huomioitu.

Kuitenkin vanhusneuvosto pitää negatiivisena asiana, että palvelujen järjestämisen linjaukset tulevat lausunnonle erittäin nopealla aikataululla. Kiire lausuntojen antamisessa ei anna varmuutta olettaa, että lausuntonne tosiasiasa voi vaikuttaa vielä päätöksentekoon. Näin kiireinen aikataulu turhauttaa sekä kyseenalaistaa lakisääteisen vaikuttamistoimielimen vaikuttamismahdollisuudet.

Äänekoskella 29.8.2023